

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

مؤلف: مرحوم استاد خلیل الله خلیلی

برگردان از: الحاج داکتر امین سعیدی-سعیدافغانی

۲۷ جون ۲۰۱۸

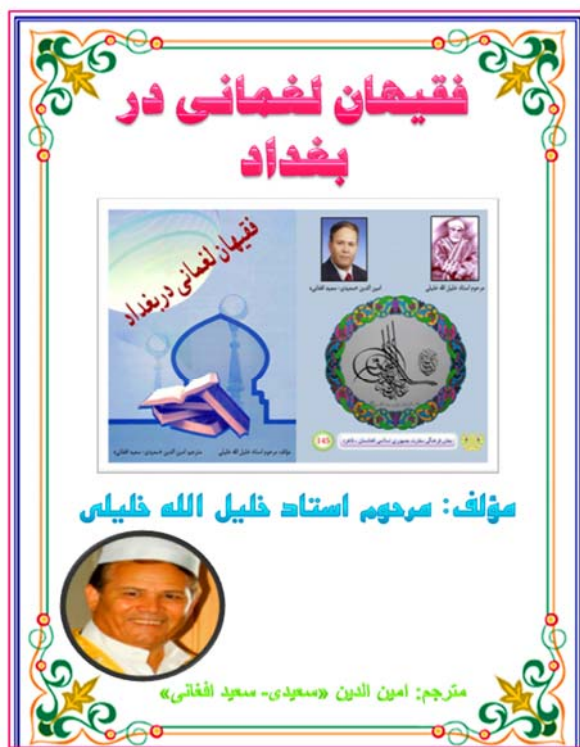
«الفقهاء اللمغانیون فی بغداد»

فقیهان لغمانی در بغداد- ۱

بسم الله الرحمن الرحيم

سر آغاز

استاد خلیل الله خلیلی به مثابه ادیب ، دانشمند و آگاه به مسائل تاریخی کشور، آن گاه که به حیث سفیر افغانستان در عراق ایفای وظیفه می کرد؛ به مسائل فکری ، فرهنگی و معرفی افغانستان به مخاطبان عرب و عراقی، گام های استواری برداشته است. نشر کتابهای " هرات آثار و رجالها "، " ابن بطوطه فی افغانستان " و " الفقهاء اللمغانیون فی بغداد " به زبان عربی از جمله آثاری است که در زمان تصدی سفارت در عراق، به نشر آن ها همت گماشته است و همچنان شماری از افغان های مقیم آن دیار را نیز به نبشتن، تألیف و تحقیق تشویق کرده است که می توان به گونه مثال از آقای غلام حسین موسوی نویسنده کتاب های پر ارزش " الرد علی الدكتور الوردی " به زبان عربی و " سید جمال الدین افغانی پیشرو نهضت ها " به زبان فارسی و آقای محمد طاهر نسیم قندهاری نویسنده رساله امام یحیی بن زید و دیگران نام برد.

www.afgazad.com

توجه به نشر کتاب، در پهلوی فرهنگی بودن استاد خلیلی، به مهیا بودن زمینه چاپ و نشر در عراق نیز بر می‌گردد که ده‌ها تن از طلبه افغان که در نجف اشرف تحصیل می‌کردند، با بهره‌گیری از آزادی و سهولت چاپ و نشر، آثار خویش را در عراق به چاپ رساندند که می‌توان به گونه نمونه از نشر آثار آیت الله محمد اسحاق فیاض، آیت الله قربان علی محقق، آیت الله محمد آصف محسنی، آیت الله سید سرور واعظ نام برد که ایشان کتاب‌های علمی و ادبی و اجتماعی خویش را در آن دیار، سالها قبل به نشر رساندند که همچو زمینه‌ای در آن سالها، در افغانستان زیاد مساعد نبود.

استاد خلیل الله خلیلی مسائلی که به مشترکات فرهنگی میان افغانستان و جهان عرب می‌پرداخت و در گسترش روابط میان افغانستان و جهان عرب، نقش ایفاء می‌کرد، کتاب‌هایی را در دوران تصدی سفارت افغانستان در عراق نگاشته و به چاپ رسانده است.

از جمله آثار یادشده، رساله کوچکی بود به نام "الفقهاء اللمغانیون فی بغداد" که ۴۸ سال قبل از امروز، در بغداد به چاپ رسید و من با در نظر داشت این که بعد از گذشتن این همه سال‌های مدید، نسخه‌های آن نایاب شده است، آن را دوباره در سال ۲۰۱۵ م در قاهره تجدید چاپ کردم و به نشر رساندم و نسخه‌هایی از آن را به افغانستان نیز فرستادم.

نشر این کتاب مورد توجه دوستان قرار گرفت و بدون شک شماری برای نخستین بار از وجود فقیهان لغمانی هموطن خویش در بغداد اطلاع حاصل کردند.

کتاب را آقای پوهنمل جنید الله ظهیر استاد پوهنتون کابل در سال ۲۰۱۷ م به زبان پشتو ترجمه کرد که از طرف بخش فرهنگی سفارت در قاهره به زیور چاپ آراسته شد.

با نشر آن، آقای الحاج دکتور امین الدین سعیدی تقاضا کرد تا یک نسخه از کتاب یادشده را برایش بفرستم آقای سعیدی با دریافت کتاب، آن را به زبان فارسی ترجمه کرد که اینک آن را به خوانندگان ارجمند تقدیم می‌دارم و آرزومندم مورد استفاده هموطنان عزیز قرار گیرد.

در پایان بر روان شادروان استاد خلیل الله خلیلی اتحاف دعا نموده و برای برادر ارجمند الحاج دکتور امین الدین سعیدی- سعید افغانی که با دقت کامل این رساله را به فارسی برگردان نموده است، موفقیت‌های بیشتر، از بارگاه خدای خیرالناصرین استدعا دارم. والله ولی التوفیق..

فضل الرحمن فاضل

سفیر افغانستان در قاهره

۸ ثور سال ۱۳۹۷ هجری شمسی

مقدمه

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه اجمعين.

اما بعد!

رساله «الفقهاء اللغانيون في بغداد» از جمله نوشته های نادری است که توسط استاد دانشمند مرحوم خلیل الله خلیلی در سال های ۱۹۷۰ زمانی که سفیر کبیر دولت شاهی افغانستان در بغداد بود، به خاطر یاد بود از بزرگان و گذشتگان نامدار، با علم و با فرهنگ افغان در جهان، به خاطر یادی از دوستی برادرانه، تاریخی و عقیدتی که میان دو ملت و مردم برادر افغانی و عراقی وجود دارد به رشته تحریر در آمده است.

رساله هذا در حجم، رساله ای کوچک، ولی از لحاظ مفهوم و ارزش تاریخی بی نهایت ذی قیمت است، که نه تنها یاد و گرامیداشت از فقیهان لغمانی در بغداد و نقش آن ها در تربیت نسل جوان جهان اسلام است؛ بلکه یادی از گهر علم و دانش عصر حضرت امام اعظم ابو حنیفه (رح) نیز می باشد.

این رساله اصلاً به زبان عربی به رشته تحریر در آورده شده و استاد مرحوم خلیل الله خلیلی با مراجعه با اسناد تاریخی با تمام امانت داری، نقل های قوی را در این بابت از مؤرخان معتبر کشور دوست عراق جمع بندی نموده است.

استاد دانشمند جناب فضل الرحمن فاضل سفیر دولت جمهوری اسلامی افغانستان در قاهره که از جمله شخصیت های دانشمند و علمی کشور ما است، در جنب سایر فعالیت های فرهنگی، ترجمه پشتوی رساله هذا را طبع و نشر نموده، و نسخه ترجمه پشتوی آن را برایم هدیه نموده که اینک این رساله به زبان دری/ فارسی نیز ترجمه و خدمت شما تقدیم است.

من ابتکارات فرهنگی استاد بزرگوار جناب فاضل را مورد تقدیر قرار داده از بارگاه ایزد متعال برای شان اجر عظیم استدعا دارم و از خوانندگان محترم دعوت به مطالعه این رساله می نمایم.

این رساله برای خوانندگان محترم پیام واضحی را می رساند که ملت قهرمان و قهرمانان افغانستان نه تنها در جبهات علمی در سطح جهانی شهرت دارند، بلکه در مبارزات آزادیخواهانه در سطح جهان دارای افتخارات و تاریخ درخشانی در جهان اسلام اند. زمانی که در ۱۹۹۱ میلادی در کشور لیبیا به حیث مستشار وزیرمختار سفارت افغانستان اجرای وظیفه می نمودم، وزارت اطلاعات و ثقافت کشور دوست لیبیا برایم طی ملاقاتی گفت: افغانها تاریخ نامداری از قهرمانی در کشور ما دارند، در تاریخ جهاد کشورما مبارزان افغانی که با شیخ عمر مختار به ضد استعمار ایتالیائی در اوایل سالهای قرن بیست با قهرمانی و دلیری رزمیده اند و رشادت های فراموش ناشدنی از خود به جا گذاشتند، و تعداد شان در این جهاد ملی به شهادت رسیده و کارنامه های شان قابل قدر و تقدیر است.

واقعاً مردم با فرهنگ، مبارز و شجاع افغانستان در تاریخ جهان اسلام هم در میدان علم و فرهنگ و هم در میدان مبارزه آزادی خواهی، از خود کارنامه های قابل قدری دارند که ذکر هریکی از این کارنامه ها برای نسل های بعدی کشور ما قابل قدر و تقدیر است.

بدین وسیله برای استاد مرحوم خلیل الله خلیلی جنت فردوس تمنا دارم و از پروردگار متعال برای شان اجر عظیم می طلبم.

برای دوست و برادر دانشمند خویش فضل الرحمن فاضل، عمر طویل و صحتمندی خواسته و از پروردگار متعال برای شان کامیابی و پیروزی های مزید تمنا دارم.

با احترام

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
شهر برول - کولن جرمنی ماه اپریل ۲۰۱۸

به نام خداوند بزرگ وتوانا

مقدمه :

(از متن پشتوی کتاب)

در اواخر سالهای ۹۰ قرن پار میلادی ، زمانی که من در دهلی جدید کشور هندوستان در سفارت افغانستان به حیث مستشار، نائب سفیر و مسؤول بخش فرهنگی آن سفارت مصروف کار بودم؛ خطاط مشهور افغانستان مرحوم استاد عزیز الدین وکیلی پوپلزائی برایم قصه می کرد که در سالهای ۷۰ قرن بیستم جهت اشتراک در نمایشگاه بین المللی خط عربی که در شهر بغداد انعقاد یافته بود، به آن شهر سفر داشتم.

{ استاد پوپلزائی ضمن شرح آن سفر { در جریان صحبت برایم گفت: در مدت اقامت خویش در بغداد تصمیم گرفتم که در مورد روابط دوستانه میان افغانستان و عراق ، چیزی بنویسم که برای گسترش و توسعه روابط هر دو ملت (افغانها و عراقی ها) مفید و مؤثر باشد، به خاطر این هم بود که مرحوم استاد خلیل الله خلیلی که در آنجا به حیث سفیر و نماینده افغانستان نیز اجرای وظیفه می نمود. اما زمانی که می خواستم موضوعی را انتخاب و نوشته خویش را آغاز کنم، در می یافتم که مرحوم استاد خلیلی در این باب، از من پیشی جسته است و درین مورد کتاب یا رساله ای نوشته و یا هم اشعاری سروده است.

این رساله «الفقهاء اللمغانیون فی بغداد» که امروز خدمت مطالعه خوانندگان قرار داده می شود، نمونه بارز تأکید این ادعا است. با این کار و نوشته در واقعیت امر، مرحوم استاد خلیل الله خلیلی توانسته است پرده غبار آلودی را که زمان طولانی بر سر این فقیهان لغمانی در بغداد فرو افتاده بود، بردارد؛ فقیهانی که قرن ها از وفات ایشان سپری می گردد و اینک توسط شادروان استاد خلیل الله خلیلی طلایه دار ادبیات فارسی معاصر ، مؤرخ نامدار و سیاستمدار برجسته و آگاه کشور، دوباره زنده می شوند. رحمت الهی شامل حال استاد خلیلی باد!

همچنان بدین وسیله از برادر گرامی، پژوهشگر جوان آقای پوهنمل جنیدالله ظهیر سپاسگزار هستم که این رساله را با زبان شیرین و روانی به پشتو ترجمه کرده است و ما آن را برای مطالعه شما خوانندگان معزز و محترم تقدیم می داریم .

فضل الرحمن فاضل

سفیر جمهوری اسلامی افغانستان در قاهره

اول جدی سال ۱۳۹۶ هجری شمسی

ادامه دارد